

Урок 14. МОЛЮСКИ

Дата _____

Клас _____

Цілі уроку:

- **освітня:** ознайомити учнів з основними особливостями організації та процесів життєдіяльності молюсків, їхнім різноманіттям та значенням у природі і житті людини;
- **розвивальна:** розвивати вміння знаходити взаємозв'язки між об'єктами вивчення та вміння аналітично мислити;
- **виховна:** виховувати розуміння важливості існування для нашої планети всіх живих організмів, які на ній існують.

Обладнання й матеріали: таблиці «Тип Кільчасті черви», «Тип Молюски», живі молюски або їхні вологі препарати.

Базові поняття і терміни уроку: молюски, нога, голова, тулуб, мушля, мантия, мантийна порожнина, головоногі, червононогі, двостулкові.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Питання для бесіди

- ♦ За якими ознаками тварин відносять до комах?
- ♦ Які особливості зовнішньої будови комах?
- ♦ Які типи розвитку є в комах?
- ♦ Яке значення комах у природі?
- ♦ Яке значення мають комахи для людини?

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Розповідь учителя з елементами бесіди

Хто такі молюски?

Вільноживучі тришарові безхребетні з несегментованим тілом. Вони живуть у всіх основних водних і наземних середовищах.

Особливості зовнішньої будови молюсків

Форма тіла й розміри

Тіло молюсків несегментоване, часто асиметричне. Воно зазвичай складається з трьох основних відділів — голови, тулуба й ноги. Нога — це мускулистий непарний виріст черевної стінки тіла, що служить для руху молюска. Розміри варіюють від кількох міліметрів до 18 метрів.

Покриви тіла

Тулуб молюсків оточений шкірною складкою — мантиєю. Простір між тулубом і мантиєю називається мантийною порожниною. На спинному боці тіла зазвичай є захисна зовнішня черепашка (може редукуватися) з білка (конхіоліну), зміцненого вапном, або з вапняних пластин. Черепашка утворюється мантиєю. Вона може бути цільною, двостулковою або складатися з кількох пластинок.

Розмноження

Серед молюсків зустрічаються як роздільностатеві форми, так і гермафродити. У деяких видів розвиток прямий, а в більшості — непрямий, з метаморфозом.

Різноманіття молюсків

Черевоні молюски

Найчисленніша група молюсків. Наземні, прісноводні й морські організми. Хижаки або рослиноїдні, зустрічаються випадки паразитизму. Деякі морські види отруйні. Ряд видів є проміжними хазяями гельмінтів. Наземні форми можуть пошкоджувати сільськогосподарські культури. Деякі черевоні молюски — об'єкт промислу.

Тіло черевоніх молюсків несегментоване, асиметричне. Воно складається з трьох основних відділів — голови, тулуба й ноги. Розміри варіюють від кількох міліметрів до 60 см.

Двостулкові молюски

Морські або прісноводні молюски, що мають двобічну симетрію. Тіло двостулкових молюсків несегментоване, має двобічну симетрію. Воно складається з двох основних відділів — тулуба й ноги. У деяких видів нога редукується. Донні, малорухомі тварини. Більшість двостулкових молюсків є фільтраторами, детрито- й планктонофагами, деякі — хижаками. Багато видів є об'єктом промислу або розводяться штучно.

Головоні молюски

Найбільш високоорганізована, але відносно нечисленна (близько 700 видів) група молюсків. Це винятково морські організми, тіло яких має двобічну симетрію. Пелагічні, придонні й донні тварини, що є хижаками, бенто- та планктонофагами. Багато видів головоніх молюсків є об'єктом промислу. Головоні молюски здатні змінювати забарвлення тіла.

Тіло головоніх молюсків чітко розділене на тулуб і голову. Але нога видозмінюється й перетворюється на лійку й щупальця. У більшості видів на щупальцях розташовані присоски.

IV. УЗАГАЛЬНЕННЯ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Дати відповіді на питання.

- ◆ За якими ознаками тварин відносять до молюсків?
- ◆ Які особливості зовнішньої будови молюсків?
- ◆ Які особливості притаманні черевоніх молюскам?
- ◆ Які особливості притаманні головоніх молюскам?
- ◆ Які особливості притаманні двостулковим молюскам?
- ◆ Яке значення молюсків у природі?

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити відповідний матеріал із підручника.